

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN PANDEMİ (COVID-19) SÜRECİNDE SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN UZAKTAN EĞİTİM ŞEKLİNDE İŞLENMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

(Araştırma Makalesi)

Erdal ZENGİN(*) - Ömer ASLAN(**) - Ceyhan ALU(***) - Abdulkadir ASLAN(****)

Öz

Bu çalışmanın amacı, ilkökul dördüncü sınıfta öğretmenlik yapan sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel bir araştırma olarak desenlenen bu çalışma bir durum araştırması olarak belirlenmiştir. Çalışma gurubu, Elazığ, Diyarbakır, Adana ve İstanbul'da MEB'e bağlı il merkezlerinde görev yapmakta olan 80 sınıf öğretmenin oluşmaktadır. Verilerin toplanması için veri toplama aracı olarak 8 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri analiz sürecinde içerik analizi tekniği kullanılmış olup öğretmenlerin görüşleri tema ve alt tema olarak kategorileştirilmiş, frekans ve yüzde şeklinde tablolaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, içerik analizine tabi tutulmuş ve şu sonuçlar elde edilmiştir; sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkine motivasyon, tutum ve başarılarını olumsuz etkilemiştir. Ayrıca, öğretmenlerin çoğunluğu öğrencilerin derse katılımın azaldığını, teknolojik imkânların yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Uzaktan eğitimin bilgiye ulaşımı kolaylaştırdığını ama aynı zamanda öğrencilerin çoğunun derse giremediğini de ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğu sosyal bilgiler dersinin yüz yüze eğitim şeklinde verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Sosyal Bilgiler Dersi, Sınıf Öğretmeni, Yüz yüze Eğitim, İlkokul.

*) Arş. Gör., Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, (e-posta: ezengin@firat.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4771-0160>

**) Okul Müdürü, Millî Eğitim Bakanlığı, Atatürk İlkokulu, (e-posta: malazere21@gmail.com) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9454-2334>

***) Okul Müdürü Yardımcısı, Millî Eğitim Bakanlığı, Barış Ortaokulu (e-posta: ceyhanalu@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8046-0792>

****) Okul Müdürü, Millî Eğitim Bakanlığı, Vali Nafiz Kayalı İlkokulu (e-posta: kardelen_2102@hotmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8585-0893>

Determining the Opinions of Classroom Teachers on the Distance Education of Social Studies Course in the Pandemic (Covid-19) Process

Abstract

The aim of this study is to reveal the opinions of classroom teachers who teach in the fourth grade of primary school on the teaching of social studies course as distance education during the pandemic process. This study, which was organized as a qualitative research, was determined as a case study. The study group consists of 80 classroom teachers working in the provincial centers of the Ministry of National Education in Elazığ, Diyarbakır, Adana and Istanbul. A semi-structured interview form consisting of 8 open-ended questions was determined as the data collection tool for data collection. Content analysis technique was used in the data analysis process, and the opinions of the teachers were categorized as themes and sub-themes, and tabulated as frequency and percentage. As a result of the research, it was subjected to content analysis and the following results were obtained; The teaching of the social studies course as distance education negatively affected the motivation, attitude and success of the students towards the social studies course. In addition, the majority of teachers emphasized that students' participation in the course decreased and technological opportunities were insufficient. They also stated that distance education facilitates access to information, but at the same time, most of the students cannot attend the course. However, most of the teachers emphasized that the social studies course should be given in the form of face-to-face education.

Keywords: *Distance Education, Social Studies Lesson, Classroom Teacher, Face-to-Face Education, Primary School.*

1. Giriş

Dünyanın var oluşu ile beraber toplumlar sahip oldukları bilgileri atırmak için birçok yola başvurmuş ve bu yolların en önemlisi olarak teknik ilerlemeyi görmüş ve bunu çeşitli gelişmeler ışığında iletmiştir. Sahip oluna teknik imkânlar her gün farklı bir gelişme göstererek insanoğlunu, bulunduğu konumdan başka bir yere taşımaktadır. Teknik imkânlar her alanda olduğu gibi eğitim alanında da kendisini göstermiştir (Kırık, 2016). Bireyin davranışlarında kalıcı bir iz bırakmak için yapılan eğitim günümüzün teknik imkânlarından ve gelişmelerinde en fazla etkilenen bir alan olmaya başlamıştır (Akpınar, 2003). İçinde yaşadığımız çağın gereklilikleri ve bu çağa ayak uydurmanın neticesi olarak eğitim politikalarında ve bu eğitim politikalarının dayandığı felsefi temellerde değişimler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler eğitim yapıldığı ortamlarda, bu ortamlarda kullanılan materyallerde ve eğitim için tercih edilen öğretim tekniklerinde de bir etkileşime ve değişime yol açmıştır. Eğitimde kullanıla gelen araçların dışında e-öğrenme, web 2.0 araçları, online eğitim, uzaktan eğitim gibi eğitim araçları işe koşulmuş ve alan yazında yerini almıştır (Demir, 2014). Dolayısıyla eğitimde sürekli başvurulan eğitim yöntemleri ikincil bir yöntem olarak başvurulacaklar arasına girmiştir. Teknolojik ilerlemenin verdiği destekle, uzaktan eğitim, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim yöntemleri arasında yer almaya başlamıştır (Clark, 2020).

Yüz yüze eğitime göre farklı olanaklara sahip olmasına karşın uzaktan eğitim, içinde sadece avantajları değil dezavantajların da bulunduran bir yapıya sahiptir (Ateş, 2010; Uşun, 2006). Eğitim ortamlarından uzak olan, eğitim imkânı olmayanlar için bir fırsat olarak nitelendirilecek olan bu eğitim sistemi, eğitimde fırsat eşitliği sağlamaktadır. Ayrıca bu durum ile erişilecek insan sayısının fazla olması ekonomiklik ilkesine de fırsat sunmaktadır (Traxler, 2018; Arat ve Bakan, 2014; Odabaş 2003). Uzaktan eğitim sisteminin sunduğu imkanlar ile derse katılacak olan bireylerin zengin bir materyal ortamında ders işlemelerine fırsat verilmesinin yanında, farklı nedenlerden dolayı okula devam edemeyen dezavantajlı bireylerin, toplumsal kuralların dayatmasından dolayı eğitim alamayan bayanların da eğitim lamalarına fırsat sunan bir avantajı bulunmaktadır (Kan Kılınc vd., 2020; Kırık, 2016; Ferdousi, 2010; Khan ve Williams, 2007).

Teknoloji çağının bir hediyesi olarak görülen uzaktan eğitim sistemi, eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleşmesinde alternatif olduğu açıktır. Bununla beraber bu sistemin beraberinde getirdiği çeşitli sorunlar da mevcuttur. Bireyler arası etkileşimin kısıtlı olması, yine öğrenen-öğreten arasındaki etkileşimin sınırlı olması ve uzaktan eğitim ile verilen dil eğitiminde şimdiye kadar istenilen seviyeye ulaşılmamış olması bu sorunlardan bazıları olarak konuşulabilir (Jumani vd., 2011; Wang, 2004). Uzaktan eğitim sistemi ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin devam etmesi konusunda yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde; öğrenciler arası, öğretmen öğrenenler arası etkileşimin zayıfladı, bu şekilde yapılan eğitim öğrenciler üzerinde dikkat eksikliğine ve motivasyonun azalmasına sebebiyet verdiği (Elcil ve Şahiner, 2014; Ustati ve Hassan, 2013), teknik anlamda yeteri kadar bir alt yapının mevcut olmaması, program için gereken hazırlıklarda eksiklerin olması, eğitim görececek olan öğrencilerin maddi yetersizlikten dolayı teknolojik araçlardan mahrum olmaları (Altıparmak, Kurt ve Kapıdere, 2011), uzaktan eğitim sistemine alışmamış ve daha önce bu şekilde eğitim almamış öğrencileri üzerinde ciddi bir endişe uyandırdığı (Duran, 2020) gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Dolayısıyla pandemi sürecinde uzaktan eğitim sistemi ile eğitimine devam eden öğrencilerin bu süreçte ciddi anlamda öğrencileri olumsuz etkilediği yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır.

Koronavirüs salgını (covid-19) 2020 yılının ilk ayları ile birlikte baş göstermiş ve dünyayı etkisi altına almıştır. Bu salgın ile birlikte ülkelerin sosyal, ekonomik ve eğitim konusunda farklı yol arayışlarına ve alternatif planlama yapmalarına yönlendirmiştir. Kısa zamanda küresel bir salgına dönüşen bu durum, ülkelerin birbiri ile olan her türlü faaliyeti durdurmalarına sebebiyet vermiştir (WHO, 2020). Salgının seyrine göre bakıldığında 17 Nisan 2020 tarihinden itibaren 191 ülkede toplamda 1.724.657.870 öğrenci bu salgından etkilenmiştir (UNESCO'nun, 2020). Bu durum eğitim öğretim faaliyetlerine ciddi etkisi altına almış ve bu durumdan etkilenmiş olan ülkelerin eğitim faaliyetlerinin devamı için farklı bir arayışa yönlendirmiştir. Bu ülkelerden biride bizim ülkemiz olmuştur. Eğitim faaliyetlerinin diğer ülkelerde olduğu gibi uzaktan eğitim sistemi ile devam etmesi sürecine giren Türkiye, Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı açıklama ile birlikte Koronavirüs'e alınan tedbirler kapsamında uzaktan eğitim sistemi ile eğitim faaliyetlerinin devam edeceğini ilan etmişti (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Ayrıca Yüksek

Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından yapılan açıklamaya göre 13 Mart 2020 tarihi itibari ile uzaktan eğitime ilişkin kararları açıklamıştır. Buna Göre “7. Uzaktan öğretimle ilgili usul ve esaslara göre açılmış, hâlihazırda uzaktan eğitimle yürütülmekte olan programların, uygulamalı ve yüz yüze eğitimleri hariç olmak üzere, eğitimlerine devam etmesine” karar verilmiştir (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], 2020).

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim sistemi ile eğitimin yaygın olarak kullanılmaya başlanması, hem öğretmen hem de öğrenci açısından yeni bir süreç girmelerine sebep olmuştur. Bu süreçte derslerin uzaktan eğitim şeklinde işleme, öğrencilerin derse adapte olup olmaması, dersi verimli bir şekilde dinleyip dinlememesi ve bunların doğurduğu sonuçlar eğitim süreci için ciddi bir önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında her bir ders ile alakalı bu sürecin ele alınması alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu derslerden biri olan sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmiş olması hem öğrenci için hem de öğretmen için yeni bir durum olmuş olması, dersin bu süreçte öğrencilerin eğitimine etkisini ortaya koymak için öğretmenlerden görüş alınması bu süreç ile ilgili bize önemli bilgiler vereceği düşünülmektedir. Akgül ve Oran (2020) de uzaktan eğitim süreci ile birlikte öğrencilerin eğitim hayatına devam etmeleri sonucunda öğrencilerin, velileri ve öğretmenlerin bu süreç ile alakalı görüşlerine başvurulmuştur. Genel olarak her üç grupta da bu sürece ilişkin olumsuz fikirler beyan edilmiştir. Benzer bir çalışma Aydemir (2021) de yapılmış ve yukarıdaki çalışmanın sonuçlarına yakın bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca, pandemi sürecinde öğretmenlerin, öğrencilerin ve yöneticilerin bu sürece ilişkin düşüncelerine başvurmuş çalışmalar da mevcuttur (Canpolat ve Yıldırım, 2021; Koçoğlu, Ulu Kalın, Tekdal ve Yiğen, 2020; Lindner, Clemons, Thoron ve Lindner, 2020; Sönmez, Yıldırım ve Çetinkaya, 2020). Bu çalışmalar incelendiğinde, pandemi sürecinde sosyal bilgiler dersi ile alakalı yapılmış olan çalışma neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu çalışmanın diğer çalışmalarından ayıran en önemli özelliği, yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim sistemlerinin öğretmenler gözünden karşılaştırılması ve uzaktan eğitim sisteminin sosyal bilgiler dersi üzerinde olan etkisine ilişkin genel bir çerçeve çizmesidir. Bu çalışmanın bu açıdan önemli bir yeri dolduracağı düşünüülerek, sosyal bilgiler dersinin pandemi sürecinde uzaktan eğitim şeklinde işlenmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütücüsü olan yöneticiler ile özelde ise öğretmenlerin bu sürecin ilerleyiş durumuna ilişkin görüşlerinin önem arz ettiğini düşünmektedir. Bu durumdan dolayı sahada durumun ne olduğunu öğrenmek ve bu duruma göre öneriler sunmak amacıyla bu araştırmanın yapılması, uzaktan eğitim ile yürütülecek olan ve yürütülmekte olan derslerin durumuna göre öneriler sunulması hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda; Bu hedefler doğrultusunda sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim sistemi ile işlenmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinden görüş alınması planlanmaktadır. Öğretmen görüşleri doğrultusunda ele edilecek olan bulguların alan yazına ciddi katkı sağlayacağı

ve sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim sisteminde işlenmesi sürecinde ne tür avantaj ve dezavantaj sağladığına ulaşılabileceği düşünülmektedir. Alan yazında bu problem durumuna dönük olarak çok fazla çalışmanın olmamış olması, araştırmanın yapılması için önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini, düşüncelerini ve tutumlarını ortaya koymaktır. Bu bağlamda aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

- Pandemi sürecinde uzaktan eğitime dair düşünceler nelerdir?
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde derslerde kullanılan yöntem ve teknikler nelerdir?
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla avantajları nelerdir?
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla dezavantajları nelerdir?
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde öğrenci motivasyonları nasıldır?

1.1. Araştırma Etiği

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir. Çalışmanın veri toplama suresi içerisinde araştırmacılar, bilimsel araştırmanın doğasında olan etik ilkeler çerçevesinde hareket etmiştir. Katılımcıların mahremiyetini ifade eden bilgileri korunarak açık edilmemiştir. Bununla birlikte, katılımcılardan elde edilen verilerin hem toplanma sürecinde hem de analizleri aşamasında objektiflik sorumluluğu en iyi şekilde yerine getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bulguların yorumu aşamasında araştırmacılar, elde ettikleri bulguların sonuçları ve katılımcıların ifadeleri haricinde kamuoyunu yanıltacak kişisel görüş ve fikirlerini eklemekten tarafsız bir şekilde yorumda bulunmuşlardır. Tarafımızdan Fırat Üniversitesi etik kuruluna başvurulmuş ve etik kurulun 20.05.2021 tarihli, 13 sayılı ve 14 nolu kararla çalışma onaylanmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması ile yürütülmüştür. Belli sınırlar içinde meydana gelmiş insan, sosyal olaylar ve olgular ya da bir kuruluşa ilişkin olgular durum olarak kabul görmektedir (Yin, 2017). Durum çalışması ise, içinde bulunulan ve sınırları belli olan sistemin sahip olduğu bilgi kaynakları sayesinde ulaşılan bilgilerin anlaşılmasını sağlayan betimlemelerle aktarılması ve bu bilgiler ile ilgili doğru sonuçlara ulaşmayı sağlayacak incelemelerin sağlanmasıdır (Creswell, 2016; Merriam, 2018). Çalışma, bir bütünü oluşturan tüm parçaların bir arada incelenmesini sağlayan bütüncül tek durum deseni ile yapılandırılmıştır (Saban ve Ersoy, 2017).

2.1. Evren ve Örneklem

Birbiri ile ilişkili olan ve derinlemesine verilerin alınması amacıyla küçük örneklem-ler ile çalışan nitel araştırma (Miles ve Huberman, 2016) bireyin sahip olduğu kişisel fikirleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu amacı gerçekleştirmek için “amaçlı örneklem” yönteminden faydalanmıştır. Amaçlı örneklemede temel amaç, araştırılan problem durumuna uygun kişi ve kurumların bilinçli bir şekilde seçilerek amaca hizmet edecek en uygun örnekleme gitmektir (Creswell, 2017). Araştırmada örneklem grubu oluşturulma aşamasında, belli bazı ölçütler dikkate alındığından dolayı örneklem stratejisi olarak ölçüt örneklem stratejisi kullanılacaktır (Patton, 2014).

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Elazığ, Diyarbakır, Adana ve İstanbul’da MEB’e bağlı ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinden oluşması planlanmaktadır. Her ilde merkeze bağlı okullarda görev yapmakta olan 20’şer sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılacaktır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Veriler

Özellik		f	%
Cinsiyet	Kadın	35	43,75
	Erkek	45	56,25
Yaş	30 ve altı	17	21,25
	31-40 arası	23	28,75
	41-50 arası	26	32,5
	50 ve üstü	14	17,5
Kıdem	10 ve altı	38	47,5
	11-20 Arası	24	30
	20 ve üstü	18	22,5
Öğrenim durumu	Lisans	77	96,25
	Yüksek Lisans	3	3,75
	Doktora	-	-
Çalıştığı yer	İl	57	71,25
	İlçe	14	17,5
	Köy	9	11,25

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin 35’i kadın, 45’inin ise erkek olduğu görülmektedir. Bunların 17’si 30 ve altı, 23’ü 31-40 arası, 26’sı 41-50 arası ve 14’ü ise 50 ve üstüdür. Ayrıca, katılımcıların 38’i 10 ve altı kıdeme, 24’ü 11-20 arası kıdeme ve 18’i ise 20 ve üstü kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Bununla beraber, katılımcıların 77’si lisans mezunu iken 3’ü yüksek lisans mezunu olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan hiç biri doktora mezunu olmadığı bulgulanmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacına uygun verilerin elde edilmesi için araştırmacı tarafından veri toplama aracı olarak “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılacaktır. Görüşme teknikleri içinde en fazla kullanılan bu tür, görüşme seyrinde ve sonunda ek soruların sorularak derinlemesine bilgilerin elde edilmesini sağlamasıdır (Ocak, 2019). Görüşme formunun soruları, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan taslak görüşme formu sosyal bilgiler alanında uzman iki kişiye, iki sosyal bilgiler öğretmenine ve iki sınıf öğretmenine gönderilerek kontrolü sağlanmıştır. Gelen dönütlere göre görüşme formu tekrar revize edilmiş ve son haline getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 8 açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma sonunda katılımcılardan elde edilen verilerin incelenmesi için içerik analizinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular tema, frekans ve yüzde şeklide tablolaştırılarak görsel hale getirilmiştir. Tabloların yorumundan sonra elde edilen bulguların desteklenmesi için öğretmenlerin ifadelerinden direk alıntı yapılmıştır. Alıntının sonuna hangi öğretmenden alındığını ifade eden Ö1, Ö2, Ö3... olarak kodlanmıştır. İçerik analizi, araştırma süreci boyunca katılımcılardan elde edilen verilerin araştırma konusuna uygun olarak kategorik hale getirilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2010). İçerik analizi ile elde edilen bulgular betimsel bir şekilde yorumlanmış ve çalışma grubundan elde edilen veriler ile desteklenmesi sağlanmıştır. Ayrıca her kategori için katılımcıların ifadelerinden direkt alıntılama yapılmıştır. Betimsel analizde veriler, önceden belirlenmiş temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Özdemir, 2010).

3. Bulgular

Araştırma sonucunda çalışma grubundan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak analiz edilmiş, elde edilen bulgular betimsel bir şekilde tabloların altına kısaca yorumlanmıştır. Bu bulguların sadeleştirilmiş gösterimi için tablolardan faydalanılmıştır. Tablolar toplam on başlık altında gösterilmiştir. Her bir tablo yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorulardan elde edilen cevaplardan oluşmaktadır.

3.1. Derslerin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi sosyal bilgiler dersini nasıl etkilediğine ilişkin elde edilen bulgular

Derslerin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesinin sosyal bilgiler dersini nasıl etkilediğine ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 2’de verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 2. Derslerin Uzaktan Eğitim Şeklinde İşlenmesi Sosyal Bilgiler Dersini Nasıl Etkilediğine İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Olumsuz etki	Bütün öğrencilerin derse katılımını olumsuz etkiledi	24	30
	Yaparak yaşayarak öğretime olanak tanımadığı için olumsuz etkiledi.	16	20
	Sınıf içi etkinliklere olanak tanımadığı için olumsuz etkiledi.	12	15
	Birçok öğretim yöntemini kullanamadığımızdan dolayı olumsuz etkiledi.	8	10
	Öğrenci ile öğretmen etkileşiminin azalmasına sebep oldu.	7	8,75
	Kamera kapalı olunca öğrencilerin dersten kopmalarına sebep olduğu için olumsuz etkiledi.	4	5
	Ders esnasında sınıf kontrolünün kaybedilmesine sebep olduğu için olumsuz etkiledi.	3	3,75
	Ders için ayrılan sürenin yetersiz olması bu süreçte dersin işlenmesini olumsuz etkiledi.	2	2,5
	Soyut konuların öğrencilere somut olarak aktarmada ciddi zorluklar yaşandı.	2	2,5
Olumlu etki	Teknolojik araçlara sahip olmayan öğrenciler olduğundan dolayı kötü etkiledi.	1	1,25
	Derse katılmada öğrenciler sorun yaşamaydı iyi yönlü bir etkisi oldu.	1	1,25

Tablo 2’deki bulgular incelendiğinde, derslerin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi sosyal bilgiler dersini nasıl etkilediğine ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular iki tema ve 11 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Bütün öğrencilerin derse katılımını olumsuz etkiledi, Yaparak yaşayarak öğretime olanak tanımadığı için olumsuz etkiledi, Sınıf içi etkinliklere olanak tanımadığı için olumsuz etkiledi” bunlar olmuştur. Tablo 2’ye ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Sınıfta öğrenciler derse katılarak daha kalıcı öğrenmeler sağlıyorlardı ama şimdi derse katılım düştü” (Ö11).

“Sınıf içinde yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleşiyordu. Ama şimdi bunu yapamadıkları için öğrencilerin öğrenmesi çok kötü etkilendi” (Ö23).

“Neredeyse her derste öğrencilerime oyun oynattırıyordum. Hem daha iyi anlıyorlardı hem de eğleniyorlardı. Yani yaparak ve yaşayarak öğreniyorlardı. Bu süreç bunu elimizden aldı” (Ö44).

3.2. Sosyal Bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi ile öğrencilerin bu derse karşı tutumlarına ilişkin elde edilen bulgular

Sosyal Bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi ile öğrencilerin bu derse karşı tutumlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 3’te verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersinin Uzaktan Eğitim Şeklinde İşlenmesi ile Öğrencilerin Bu Derse Karşı Tutumlarına İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Olumsuz tutum geliştirdiler	Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan olumlu tutumlarını olumsuz etkiledi.	24	30
	Öğrencilerin derse katılımı düştüğünden dolayı derse karşı tutumlarını olumsuz etkiledi.	17	21,25
	Ev ortamı öğrencilerin dikkatini dağıttığından dolayı derse karşı tutumlarını olumsuz etkiledi.	10	12,5
	Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine adapte olmalarını zorlaştırdı.	10	12,5
	Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde sıkılmalarına ve bu da onların tutumlarının düşmesini etkiledi.	7	8,75
	Derse karşı tutumu olumsuz olan öğrencilerin tutumunu daha da olumsuz bir seviyeye getirdi.	6	7,5
Olumlu tutum geliştirdiler	Derse karşı ilgisi olan öğrencilerin derse karşı olan tutumunu olumlu yönde etkiledi.	4	5
Tutumlarında bir değişme olmadı	Öğrencilerin derse karşı tutumlarında herhangi bir değişme olmadı.	2	2,5

Tablo 3’teki bulgular incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi ile öğrencilerin bu derse karşı tutumlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular üç tema ve 8 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan olumlu tutumlarını olumsuz etkiledi, Öğrencilerin derse katılımı düştüğünden dolayı derse karşı tutumlarını olumsuz etkiledi, Ev ortamı öğrencilerin dikkatini dağıttığından dolayı derse karşı tutumlarını olumsuz etkiledi” bunlar olmuştur. Tablo 3’e ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Sosyal bilgiler dersi etkinlik istiyor. Oyunla, drama ile yani hareketli öğretimler ile yapılması gereken bir ders ama bu süreç sınıfta yaptığımız hiçbir etkinliğe yapmamıza izin vermiyor. Bunlar olmayınca öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumu olumsuz etkilendi” (Ö15).

“Sınıf öğrencileri rahat bir şekilde kontrol edebiliyorken şu an evde ders dinlediklerinden dolayı onları kontrol etmekte zorluk yaşıyoruz. Ev ortamı onların dikkatini dağıtıyor. Evin içinden gelen sesler, dış ortam ve başka etkenler öğrencilerin derse karşı olan tutumlarını olumsuz etkiledi” (Ö29).

“Öğrencilerin dikkati sınıfta yüz yüze olduğumuz günlerden daha fazla dağınık olduğu için (ev ortamı, uzaktan eğitimde sınıf yönetiminin zorlaşması, uygulama yetersizlikleri ve internet aksaklıkları vb.) istediğim verimi elde edemedim bu da öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumsuz, soğuk bir tutum elde etmesine sebep oldu (Ö67).

3.3. Sosyal Bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi ile birlikte öğrencilerin bu dersteki başarılarına ilişkin elde edilen bulgular

Sosyal Bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi ile birlikte öğrencilerin bu dersteki başarılarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 4’te verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersinin Uzaktan Eğitim Şeklinde İşlenmesi ile Birlikte Öğrencilerin Bu Dersteki Başarılarına İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Başarıları düştü	Süreç içerisinde öğrencilerin başarısında düşüş yaşandı.	23	28,75
	Kazanımların çoğu gerçekleşmediği için başarılarında düşüş oldu.	19	23,75
	Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan ilgisi azaldığından dolayı başarılarında da düşüş oldu.	9	11,25
	Ekrana uzun süre bakmalarından kaynaklı dikkat dağınıklığı ve başarısızlık meydana geldi.	9	11,25
Başarıları yükseldi	Derse katılımı yüksek olan öğrenciler üzerinde başarılarının artmasını sağladı.	8	10
	Süreç içerisinde derslerindeki başarılarında yükselme oldu.	7	8,75
	Derse katılan öğrencilerin başarılarında bir değişme olmadı ama derse giremeyen öğrencilerin başarıları düştü.	3	3,75
Başarılarında değişme olmadı	Başarılarında herhangi bir değişiklik olmadı.	2	2,5

Tablo 4’teki bulgular incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesi ile birlikte öğrencilerin bu derste başarılarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular üç tema ve 8 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Süreç içerisinde öğrencilerin başarısında düşüş yaşandı, Kazanımların çoğu gerçekleşmediği için başarılarında düşüş oldu, Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan ilgi azaldığından dolayı başarılarında da düşüş oldu” bunlar olmuştur. Tablo 4’e ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Sosyal bilgiler dersi öğrencilerimin çok başarılı olduğu bir dersti. Fakat pandemi sürecinde öğrencilerin derslere karşı ilgi azaldı. Bütün derslerde olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde de başarılarında düşüş yaşandı” (Ö49).

“Başarı öğrencilerin derse karşı olan ilgilerine bağlıdır. İlgi azalırsa başarı da azalır. Dolayısıyla öğrencilerin derse olan ilgisi azaldı ve sosyal bilgiler dersindeki başarıları da azaldı” (Ö44).

“Öğrenciler bilgisayar, tablet ve cep telefonu gibi teknolojik araçlara uzun süre baktıklarından dolayı kendilerinde dikkat dağınıklığı meydana geldi. Bu durum da öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde başarılarının düşmesine sebep oldu” (Ö19).

3.4. Yüz yüze eğitim süreci ile kıyaslandığında, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki motivasyonlarına ilişkin elde edilen bulgular

Yüz yüze eğitim süreci ile kıyaslandığında, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki motivasyonlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 5’te verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 5. Yüz Yüze Eğitim Süreci ile Kıyaslandığında, Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Motivasyonlarına İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Motivasyonları düştü	Yüz yüze eğitime kıyasla motivasyonlarında düşüş yaşandı.	20	25
	Oyunla öğretimin yüksek olduğu sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin motivasyonu düştü.	17	21,25
	Derse karşı olan ilginin azalmasından dolayı öğrencilerde motivasyon kaybı yaşandı.	13	16,25
	Öğrencilerin okul ortamını özlemelerinden dolayı derse karşı motivasyonlarında düşüş yaşandı.	11	13,75
	Yüz yüze eğitim şekli öğrencilerin motivasyonu üzerinde daha etkilidir.	6	7,5
	Öğrencilerin birbirleri ile ve öğretmenleri ile olan etkileşimlerinde azalma olduğu için motivasyonlarında düşüş yaşandı.	6	7,5
	Öğrencilerin derse katılmada bağlantı sorunu yaşadıklarından motivasyonlarında düşüş yaşandı.	4	5
	Derse katılımın az olmasından dolayı motivasyon kaybı yaşandı.	2	2,5
Motivasyonları arttı	Öğrenciler kendilerini ev ortamında daha rahat hissettikleri için motivasyonlarında artış oldu.	1	1,25

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde, Yüz yüze eğitim süreci ile kıyaslandığında, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki motivasyonlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular iki tema ve 8 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı "Süreç içerisinde öğrencilerin başarısında düşüş yaşandı, Kazanımların çoğu gerçekleşmediği için başarılarında düşüş oldu, Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan ilgi azaldığından dolayı başarılarında da düşüş oldu" bunlar olmuştur. Tablo 5'e ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

"Yüz yüze eğitim sürecinde oyun yoluyla öğrenmenin bol bol kullanıldığı bir ders olan sosyal bilgiler dersi uzaktan eğitim sürecinde aynı şekilde devam edemediği için motivasyon düşüklüğü yaşanıyor" (Ö2).

"Sosyal Bilgiler dersi alan itibariyle sosyal hayatta öğrenilmesi gereken bir ders olduğu için sınıf ortamında motivasyonları daha yüksek oldu" (Ö54).

"Tabi ki uzaktan eğitim süreci hiçbir zaman yüz yüze eğitimin yerini tutamaz. Uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinde öğrenci-

lerin motivasyonları iyiydi ancak yüz yüze eğitim süreci kadar değil” (Ö57).

3.5. Yüz yüze eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinde kullanılan eğitim yöntemlerinin uzaktan eğitim sisteminde de kullanma durumuna ilişkin elde edilen bulgular

Yüz yüze eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinde kullanılan eğitim yöntemlerinin uzaktan eğitim sisteminde de kullanma durumuna ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 6’da verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 6. Yüz Yüze Eğitim Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Eğitim Yöntemlerinin Uzaktan Eğitim Sisteminde De Kullanma Durumuna İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Kısmen kullanıldı	Yüz yüze eğitim sürecinde kullanılan eğitim yöntemlerini kısmen kullanıyoruz.	19	23,75
	Sınıf ortamında kullanılması gereken yöntemleri (drama, işbirlikli öğrenme vb.) kullanılmıyor.	4	5
	Bireysel yöntemler kullanırken grup ile ilgili yöntemler kullanılmıyor.	3	3,75
Kullanılmadı	Uzaktan eğitim sistemi üzerinde daha önce kullanılan öğretim yöntemleri kullanılmıyor.	17	21,25
	Süreç içinde sunuş yoluyla öğretim yöntemi dışında diğerleri kullanılmamaya başlandı.	15	18,75
	Sınıf yönetiminde yaşanan sorunlardan dolayı öğretim yöntemlerini kullanamıyorum.	8	10
	Öğrencilerin ortak proje yürüteceği yöntemleri kullanamıyorum.	7	8,75
	Sürenin kısıtlı olması öğretim yöntemlerini kullanmayı zorlaştırıyor.	5	6,25
Kullanıldı	Sınıf ortamında kullanılan bütün yöntemler uzaktan eğitim sürecinde de kullanıldı.	2	2,5

Tablo 6’daki bulgular incelendiğinde, yüz yüze eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinde kullanılan eğitim yöntemlerinin uzaktan eğitim sisteminde de kullanma durumuna ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular üç tema ve 9 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Yüz yüze eğitim sürecinde kullanılan

eğitim yöntemlerini kısmen kullanıyoruz, Uzaktan eğitim sistemi üzerinde daha önce kullanılan öğretim yöntemleri kullanılmıyor ve Süreç içinde sunuş yoluyla öğretim yöntemi dışında diğerleri kullanılmamaya başlandı” bunlar olmuştur. Tablo 6’ya ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Hepsi olmasa da kullanabiliyorum. Yüz yüze eğitimde direkt materyal ile öğrenci karşı karşıya oluyordu. Ancak uzaktan eğitimde her materyal kullanılmıyor” (Ö63).

“Kullanamıyorum. Sınıf yönetimini sağlamak zor olduğu için süre problemi yaşıyorum” (Ö71)

“Hepsini kullanamıyoruz. Daha çok anlatım ve soru cevap yöntemlerini kullanıyoruz. Öğrenci yüz yüze eğitimde daha aktifti” (Ö78).

3.6. Uzaktan Eğitim sisteminin avantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular

Uzaktan Eğitim sisteminin avantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 7’de verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 7. Uzaktan Eğitim Sisteminin Avantajlarına İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Bilgiye erişime ilişkin avantajlar	Eğitim materyallerine ulaşma kolaylığını sağladı.	18	22,5
	Bilgiye erişimi hızlandırdı.	17	21,25
	Öğrencilerin eğitimlerine devam etmesini sağladı.	8	10
	Yüz yüze eğitime devam edemeyen öğrencilerin eğitim almalarını sağladı	7	8,75
	Eğitim materyallerine ulaşımı daha fazla sağladı.	5	6,25
	Her yerde eğitim yapılabilir anlayışını oluşturdu.	3	3,75
Okula ilişkin avantajlar	Teknolojik olarak imkânı olmayan okulların bu durumunu telef ediyor.	5	6,25
	Okulun değerinin anlaşılmasını sağladı	4	5
	Okulun öğrencilerin ayağına gitmesini sağladı.	3	3,75
Öğrenci ve öğretmene ilişkin avantajlar	Öğretmenlerin değerinin anlaşılmasını sağladı.	4	5
	Öğretmenlerin teknolojik ürünleri daha iyi kullanmayı öğrenmelerini sağladı	3	3,75
	Öğrencilerin teknolojik ürünleri daha iyi kullanmayı öğrenmelerini sağladı.	3	3,75

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde, uzaktan Eğitim sisteminin avantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular üç tema ve 12 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Eğitim materyallerine ulaşma kolaylığını sağladı, Bilgiye erişimi hızlandırdı ve Öğrencilerin eğitimlerine devam etmesini sağladı” bunlar olmuştur. Tablo 7’ye ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Fiziksel eksiklikleri olan okullar için video ve dijital materyallere ulaşımın kolaylığı avantajları arasında yer alıyor. Onun dışında bir avantajı olduğunu düşünüyorum” (Ö78).

“Öğrenciler ‘her yerde öğrenilir’ kavramını benimsediler. Teknolojiyi daha yararlı bir şekilde kullanmayı öğrendiler. Okulun, öğretmenlerinin kıymetini daha iyi anladılar” (Ö69).

“Uzaktan eğitimin avantajları: Eğitim ve öğretimin hiç olmamasından ziyade sanal ortam sayesinde bir sınıf ortamının oluşması ve öğrencinin eğitim ve öğretimden bir nebze de olsa uzak kalmamasını sağlar” (Ö56)

3.7. Uzaktan Eğitim sisteminin dezavantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular

Uzaktan Eğitim sisteminin dezavantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 8’de verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 8. Uzaktan Eğitim Sisteminin Dezavantajlarına İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Teknolojik imkânlarla ilişkin dezavantajlar	Teknolojik araçların temini noktasında problemler yaşandı.	20	25
	Derse giren öğrenciler bağlantı sorunu yaşıyor.	18	22,5
	Öğrencilerin dersten kopmalarını sebep oluyor.	6	7,5
	Teknolojik imkânları olmayan öğrencilerin derse katılımı noktasında çok ciddi sorunlar yaşandı.	6	7,5
	İnternet imkânının olmadığı yerlerde öğrencilerin eğitimine devam edememesine sebep oldu.	4	5
Okul ve öğrencilere ilişkin dezavantajlar	Teknolojik bağımlılığın artmasına sebep oldu.	3	3,75
	Sınıf yönetimini zorlaştırıyor.	9	11,25
	Öğrencilere söz hakkı vermeyi zorlaştırdı.	4	5
	Uzaktan eğitim şeklinde öğretimin yapılmasına ilişkin öğrencilerin bu sürece hazırlıksız girmesine sebep oldu.	4	5
	Bu süreç bittiğinde öğrencilerin okula alışmasını zorlaştıracak.	3	3,75
Öğrenciler sosyalleşmesini engelledi.	3	3,75	

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde, uzaktan Eğitim sisteminin avantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular iki tema ve 11 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Teknolojik araçların temini noktasında problemler yaşandı, Derse giren öğrenciler bağlantı sorunu yaşıyor ve Öğrencilerin dersten kopmalarını sebep oluyor” bunlar olmuştur. Tablo 8’e ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Öğrencinin ilgi istek seviyesinin düşük olması, her öğrenciye ulaşılma imkânının olmaması, teknolojik yetersizlikler, bazı velilerin teknoloji konusunda yetersiz olması ve bilinçsiz olması, ölçme değerlendirme imkânının uygulamadaki yetersizlikleri, iletişim yöntemlerindeki değişikliğin olumsuz etkileri vb.” (Ö75).

“Öğrencilerin gerekli olanaklara erişememesi (bilgisayar, tablet, internet). Öğrenciler bu olanaklara (bilgisayar, tablet, internet) sahip olsa bile bu araçlarda meydana gelebilecek problemler, öğrencilerin eğitim sürecini olumsuz etkilemesine sebep oluyor” (Ö55).

3.8. Pandemi Sürecinde Sosyal Bilgiler dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin elde edilen bulgular

Pandemi Sürecinde Sosyal Bilgiler dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 9’da verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 9. Pandemi Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	Kodlar	f	%
Sınıf yönetimine ilişkin sorunlar	Sınıf yönetimi ve zaman kullanımı açısından çok ciddi sorunlar yaşandı.	19	23,75
	Dış etkenler öğrenmeyi zorlaştırdı.	3	3,75
Ders işleme sürecine ilişkin sorunlar	Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılabilecek etkinliklerin (müze gezisi, tarihi yerlerin tanıtımı vb.) yapılmasını engelledi.	18	22,5
	Kazandırılmak istenilen davranışların kalıcı bir davranış değişikliğine dönüşmemesi	10	12,5
	Ders esnasında internet bağlantısından kaynaklı sorunların öğrencilerin dersten kopmasına sebep olması	6	7,5
	Öğrencilerden dönüt almadığı için öğrenmenin gerçekleştiğinden emin olunamıyor.	5	6,25
Öğrenciye İlişkin sorunlar	Öğrencilerin anlamalarını kolaylaştıracak öğretin yöntemlerini kullanılamaması	5	6,25
	Öğrencilerin derse katılımı zorlaştığından dolayı öğrenciler eğitimden kopması	4	5
	Öğrencileri ile ilgilenmeyen velilerin bu süreçte öğrencilerini daha da boşlaması	4	5
	Öğrenciler kendilerine bu süreçte rahat ifade edemediler.	3	3,75
	Sorun yaşanmadı	Herhangi bir sorun yaşamadım	3

Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde, uzaktan Eğitim sisteminin avantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular iki tema ve 11 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı "Sınıf yönetimi ve zaman kullanımı açısından çok ciddi sorunlar yaşandı, Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılabilecek etkinliklerin (müze gezisi, tarihi yerlerin tanıtımı vb.) yapılmasını engelledi ve Kazandırılmak istenilen davranışların kalıcı bir davranış değişikliğine dönüşmemesi" bunlar olmuştur. Tablo 9'a ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

"En büyük sorunun sınıf yönetimi olduğunu düşünüyorum. Bu problem temelinde zamanın verimli kullanılamaması ve öğrencilerin aktif olmaması sorunu oluşuyor" (Ö13).

"Öğrencilerin konuyu anlayıp anlamadıkları hakkında ikilemede kalıyorum. Dış etkenlerin öğrencilerin derse odaklanmasını zorlaştırması.

Her türlü öğretim yöntem ve tekniğinin uygulanamaması gibi sorunlar var” (Ö35).

“Sosyal bilgiler yaşamın ta kendisi olduğu için çocuklar gezi, müze ve arkeoloji yerleri görmesi sağlanamadı. Yaparak yaşayarak öğrenilen sosyal bilgiler sanal ortamda biraz daha yavaşladı. Çocukların İnternet ve cihaz bulma sıkıntısı nedeniyle derslere yüksek katılım sağlanmadı” (Ö24).

“Bazen sesimin öğrencilere gitmemesi ya da onların sesinin bana gelmemesi ve bunun sonucunda sürekli tekrar yapmak zorunda kalmak durumu meydana geliyor (internet hızın dan dolayı)” (Ö54).

3.9. Uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim kıyaslandığında her iki eğitim sisteminin öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiye ilişkin elde edilen bulgular

Uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim kıyaslandığında her iki eğitim sisteminin öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiye ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda tablo 10’da verilmiştir. Elde edilen bulgular kategorik şekilde frekans ve yüzde değerler ile birlikte verilmiştir.

Tablo 10. Uzaktan Eğitim İle Yüz Yüze Eğitim Kıyaslandığında Her İki Eğitim Sisteminin Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkiye İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Temalar	f	%
Yüz yüze eğitim daha etkilidir.	62	77,5
Hibrit eğitim yöntemi daha etkilidir.	16	20
Uzaktan eğitim daha etkili.	2	2,5

Tablo 10’daki bulgular incelendiğinde, uzaktan Eğitim sisteminin avantajlarına ilişkin öğretmenlerden elde edilen bulgular üç tema altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Yüz yüze eğitim daha etkilidir ve hibrit eğitim yöntemi daha etkilidir” bunlar olmuştur. Tablo 10’a ilişkin öğretmenlerin cevaplarından örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Yüz yüze eğitimin daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Ancak uzaktan eğitimde belli başlı konularda kullanılmaya devam edilebilir. Harmanlama tekniği çok iyi bir sonuç ortaya çıkarabilir”(Ö76)

“Yüz yüze eğitimde işlenmesinin daha etkili olacağını düşünüyorum. Bunun en büyük nedeninin öğrencinin ders süresince aktif olduğu zamanın daha fazla olduğunu düşünüyorum”(Ö65)

“Yüz yüze eğitim önemlidir. Çünkü öğrenci motivasyonunun yüksek oluşu, öğretmenin geri dönüt alabilme imkanının olması, sınıf yönetiminin kolay olması, konuları hayatın içinden birebir yaşama imkanının olması sebebiyle yüz yüze eğitimin daha etkili olduğunu düşünüyorum” (Ö55)

4. Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinin işlenmesine ilişkin görüşlerini elde etmeyi amaçlayan bu çalışmada her bir soru için ayrı ayrı başlıklar kullanılmıştır. Elde edilen veriler incelendikten sonra öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin genle anlamda olumsuz olduğu görülmüştür. Çilek, Uçan ve Ermiş (2021)'in yaptıkları pandemi sürecinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri isimli çalışmada da aynı sonuç elde edilmiştir. Öğretmenlere sorulmuş olan her soru için 80 öğretmenden de veri elde edilmiş ve her biri veri özenle içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu sorulara verilen cevapların çoğunluğu, uzaktan eğitim sürecinin sosyal bilgiler dersinin verimli işlenmesine engel olduğu yönündedir.

Araştırmanın ilk sorusu “Derslerin Uzaktan Eğitim şeklinde işlenmesi sosyal bilgiler dersinin işlenmesini nasıl etkiledi?” şeklinde öğretmenlere yöneltilmiştir. Verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin genel olarak öğrencilerin derse katılımı noktasında ciddi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bu sorunların öğrencilerin tutum, motivasyonlarını ve başarılarını da olumsuz etkilediği öğretmenlerden elde edilen verilerden ulaşılan bir diğer sonuç olmuştur. Öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki motivasyonlarının normal sürece kıyasla çok düştüğünü, derse olan ilgilerinde ve derste aldıkları başarılarından anlaşıldığını ifade etmişlerdir. Analizler sonucunda motivasyona ilişkin öğretmenlerden elde edilen alt temaların çoğunluğu (%72,5) öğrencilerde motivasyon düşüşü yaşandığı şeklide görüş bildirmişlerdir. Aynı şekilde öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarında da çok ciddi bir düşüş yaşandığını öğretmenler tarafından ifade edilen bir diğer genel sonuç olmuştur. Öğretmenlerden elde edilen verilerin analizi sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarını ifade eden genel alt temalar (%76,25) “Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan olumlu tutumlarını olumsuz etkiledi, Öğrencilerin derse katılımı düştüğünden dolayı derse karşı tutumlarını olumsuz etkiledi, Ev ortamı öğrencilerin dikkatini dağıttığından dolayı derse karşı tutumlarını olumsuz etkiledi” şeklinde olmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum ve motivasyonlarının düşmesinin sonucunda başarılarının da bundan etkilendiği gözükmektedir. Alan yazında yer alan diğer araştırmalara bakıldığında daha çok içsel motivasyon üzerinde durdukları görülmüştür. Ev ortamında içsel motivasyonun sağlanması gerektiği (Fırat, Kılınç ve Yüzer, 2018; Hobson ve Puruhito, 2018) ve bunun da uzaktan eğitim sürecinde motivasyonel amaçlı eğitsel oyunlar tasarlanarak telefî edilebileceği aktarılmıştır (Moreno-Ger ve diğerleri, 2008). Karakuş vd. (2020)'in yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin çoğu (%75) “Süreç içerisinde öğrencilerin başarısında düşüş yaşandığı,

Kazanımların çoğu gerçekleşmediği için başarılarında düşüş oldu, Süreç içinde öğrencilerin derse karşı olan ilgi azaldığından dolayı başarılarında da düşüş oldu” şeklinde fikir beyan etmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde sınıftan, öğretmeninden ve arkadaşlarından uzaklaşmış öğrenciler için ders çalışmak, can sıkıcı bir uğraş haline gelebilir (Akbaba, 2006). Bunun yanında, Uçar (2016) uzaktan eğitim sürecinde motivasyon bağlamında yaşanan sorunları en aza indirmek için öğretim ortamlarının tasarımında, motivasyon tasarım modeli stratejilerinin etkin bir şekilde kullanılması önerilebilir (Karakuş vd., 2020). Uzaktan eğitimin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin motivasyonlarında, tutumlarında ve başarılarındaki olumsuz etkilerinin bir birleri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sürecin daha az hasar ile atlatılması için uzaktan eğitime uygun eğitim materyallerini ve ders programlarının hazırlanması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer boyutunu oluşturan “Yüz yüze eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersinde kullandığınız eğitim yöntemlerini uzaktan eğitim sisteminde de kullanabiliyor musunuz?” ve “Sizce Uzaktan Eğitim sisteminin avantajları-dezavantajları nelerdir?” soruları olmuştur. Bu boyut incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajları soruna verdikleri cevaplar dışında diğer sorulara olumsuz cevaplar verdikleri görülmüştür. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğretmenlerin çoğu (%75) yüz yüze eğitim sürecinde sınıfta kullandıkları öğretim yöntemlerini uzaktan eğitim sisteminde kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin diğer bir çoğunluğu(32,5) ise bu öğretim yöntemlerini kısmen kullanabildiklerini ifade etmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde, uzaktan eğitimin esneklik ve rahatlık sağlaması ile öğrencilere bol kaynak, kaynağa hızlı erişim ve bol tekrar olanağı sağlaması öğretmenler tarafından en sık dile getirilen olumlu görüşlerdir. Verilere göre öğretmenler teknoloji kullanım becerisinin artmasını olumlu, teknolojik araçlarla bu kadar içli dışlı olmanın ise olumsuz olduğu görülmüştürler (Çilek, Uçan ve Ermiş, 2021; Erbil ve Kocabaş, 2019; Baek, Jones, Bulger ve Taliaferro, 2018); Benson ve Samarawickrema,2009). Çevrimiçi uzaktan eğitim ortamları sayesinde farklı özellik ve birikime sahip olan kişilerin bu ortamların avantajlarından yararlanarak çağdaş yöntemlerle kolayca etkili eğitimler alabildiğini belirtmektedir (Rovai ve Downey, 2010).

Araştırmanın son boyutunu oluşturan “Pandemi Sürecinde Sosyal Bilgiler dersinde karşılaştığımız sorunları paylaşır mısınız?” ve “Bu iki eğitim sistemini (uzaktan eğitim-yüz yüze eğitim) kıyaslandığınızda, hangisi öğrenciler üzerinde daha etkilidir? Neden?” sorular öğretmenlere yöneltilmiştir. uzaktan eğitim şeklinde sosyal bilgiler dersin işlenmesi öğrencileri öğrencilerin katılımına, öğretmenlerin zamanı iyi kullanmasına olumsuz etkilediği görülmüştür. Alan yazında bu sonucu destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Çelik , (2020) yaptığı çalışmada bir ailenin birden fazla teknolojik araca sahip iken, diğer taraftan aynı evde derse girmek için birden fazla öğrencinin sadece bir teknolojik araca sahip olduğu ayrıca, bazı ailelerin ise bu teknolojik araçlardan hiç birine sahip olamadığı tespit edilmiştir. Diğer araştırmalar incelendiğinde de, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ve öğretmenlerin derse katılım noktasında hem teknolojik alt yapının yetersizliğinden hem de ders içinde sınıfın ve zaman kontrolünün yaşattığı sorunlar konusunda ciddi örneklerin olduğu görülmektedir (Picciano, 2017; Baek ve diğerleri, 2018; Erbil ve Koca-

baş, 2019; Paydar ve Doğan, 2019). Bu sorunun sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerinin çoğu “Yüz yüze eğitim daha etkilidir (%77,5) ve hibrit eğitim yöntemi daha etkilidir (%20)” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu sonuç ile yukarıda elde edilen diğer sonuçlar ile örtüşmektedir. Öğretmenler yüz yüze eğitimin öğrencilerin motivasyonları, tutumları ve başarıları üzerinde etkili olduğu için yüz yüze eğitimin daha verimli ve etkili bir eğitim süreci olduğunu vurgulamışlardır. Uzaktan eğitim sürecinin yukarıda ifade edilen değişkenler üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu hem bu çalışmada hem de alan yazında yapılmış olan neredeyse diğer bütün çalışmalarda görülmüştür (Muirhead, 2000; Çalık, 2007; Çayak ve Ergi, 2015; Lee, 2020; Oosterhoff ve diğerleri, 2020).

Araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim sisteminin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin ilgilerinde ve diğer eğilimlerinde olumsuz sonuçlara sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. Fakat içinde bulunan pandemi dönemi göz önünde bulundurduğunda öğrencilerin bu süreci en verimli şekilde geçirmeleri için aşağıda birkaç öneri sıralanmıştır.

Bunlar;

1- Fırsat eşitliği kriterinin bu süreçte en iyi şekilde işletilmesi gerekmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinden uzak kalma riski olan öğrenciler için alternatif eğitim programları planlamalıdır.

2- Uzaktan eğitim sürecinde teknolojik sorunların ve alt yapı sorunlarının giderilerek her öğrencinin eğitim sürecine devamı sağlanmalıdır. Bunun için teknolojik araç (tablet, bilgisayar vb.) noktasında öğrenciler için temin sağlanmalıdır.

3- Öğrencilerin derse katılımı, derse ilişkin motivasyonu, tutumu ve başarısının artmasını sağlayacak eğitim programlarının oluşturularak, öğrencilerin bu sürece katılımının en üst düzeyde olması sağlanmalıdır.

4- Elde edilen sonuçlarda biri de hibrit eğitiminin bu süreçte çok ciddi bir öneme sahip olduğudur. Bu sonuç dikkate alındığında pandemi sürecinin seyrine göre hibrit eğitiminin işe koşulması gerektiği düşünülmektedir.

5- Ezaktan eğitim sürecinin önemli bir ayağı olan velilerin bu sürece dâhil olmaları hem öğrenci hem de öğretmen açısından önemli bir destek olacaktır. Velilerin bu sürece gereken desteği vermeleri ve bu desteği nasıl verecekleri konusunda MEB bünyesinde eğitim verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343-361.
- Akgül, G., & Oran, M. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.

- Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisi: İstanbul okulları örneği. *The Turkish Online Journal of Education Technology-TOJET*, 2(2), 79- 96.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., ve Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. XI. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 321-327.
- Arat, T. ve Bakan, Ö. (2014). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14 (1-2), 363-374.
- Ateş, V. (2010). *Gazi üniversitesi uzaktan eğitim programlarında kullanılmakta olan öğrenme yönetim sisteminin ders verenler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.
- Baek, J. H., Jones, E., Bulger, S., & Taliaferro, A. (2018). Physical education teacher perceptions of technology-related learning experiences: A qualitative investigation. *Journal of Teaching in Physical Education*, 37(2), 175-185.
- Benson, R., & Samarawickrema, G. (2009). Addressing the context of e-learning: Using transactional distance theory to inform design. *Distance Education*, 30(1), 5-21.
- Ernesto, I. & Clark, J. T. (2020). *Distance education*. Floransa-İtalya: Academic Press.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları*. İstanbul: EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi.
- Çayak, S., & Ergi, D. Y. (2015). Öğretmen-veli işbirliği ile ilkokul öğrencilerinin sınıfta içindeki istenmeyen davranışları arasındaki ilişki. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (11), 59-77.
- Çelik, Z. (2020). *Pandemi sonrası dünyada ve Türkiye’de eğitim*. Erişim adresi: <https://www.perspektif.online/pandemi-sonrasi-dunyada-ve-turkiyede-egitim/> 09.06.2021
- Çilek, A., Uçan, A., & Ermiş, M. (2021). Pandemi sürecinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 13(49), 308-323.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 203-212.

- Duran, L. (2020). Distance learners' experiences of silence online: A phenomenological inquiry. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(1), 81-98.
- Elcil, Ş., Şahiner, D. (2014). Uzaktan eğitimde iletişimsel engeller. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 6 (1), 21-33.
- Erbil, D. G., & Kocabaş, A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımı, tersine çevrilmiş sınıf ve işbirlikli öğrenme hakkındaki görüşleri. *İlköğretim Online*, 18(1), 31-51.
- Ferdousi, N. (2010). Distance education for law promotes gender equity in Bangladesh. *Asian Journal of Distance Education*, 8(1), 81-86.
- Fırat, M., Kılınç, H., & Yüzer, T. V. (2018). Level of intrinsic motivation of distance education students in e-learning environments. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34(1), 63-70.
- Hobson, T. D., & Puruhito, K. K. (2018). Going the distance: Online course performance and motivation of distance learning students. *Online Learning*, 22(4), 129-140.
- Jumani, N. B., Rahman, F., Chishti, S. H. ve Malik, S. (2011). Teachers training through distance mode in Allama Iqbal Open University (AIU) Pakistan: A Case Study. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 12(2), 76-90.
- Kan Kılınç, B., Yazıcı, B., Günsoy, B., Günsoy, G. (2020). Perceptions and opinions of graduates about the effects of open and distance learning in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(1), 121-132.
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N., & Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241.
- Khan, H., Williams, J.B. (2007). Poverty alleviation through access to Education: can e-Learning deliver? *New Delhi: Serials Publications*.
- Kırık, A. (2016). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73-94.
- Lee, S. A. (2020). Coronavirus anxiety scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*. 44(7), 1-9. <http://dx.doi.org/10.1080/07481187.2020.1748481>
- MEB. (12 Mart 2020). *Bakan Selçuk, koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı*. [<http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/> haber/20497/tr adresinden 07.05.2021 tarihinde erişilmiştir. 10.06.2021
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Akademik.

- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Moreno-Ger, P., Burgos, D., Martínez-Ortiz, I., Sierra, J. L., & Fernández-Manjón, B. (2008). Educational game design for online education. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 2530-2540.
- Muirhead, W. D. (2000). Online education in schools. *International Journal of Educational Management*, 14(7), 315-324.
- Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Ocak, G. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Oosterhoff, B., Palmer, C. A., Wilson, J., & Shook, N. (2020). Adolescents' motivations to engage in social distancing during the COVID-19 pandemic: Associations with mental and social health. *Journal of Adolescent Health*, 67(2), 179–185.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Paydar, S., & Doğan, A. (2019). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji*, 1(2), 154-162.
- Picciano, A. G. (2017). Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model. *Online Learning*, 21(3), 166-190.
- Rovai, A. P., & Downey, J. R. (2010). Why some distance education programs fail while others succeed in a global environment. *The Internet and Higher Education*, 13(3), 141-147. <http://dx.doi.org/10.1016/j.iheduc.2009.07.001>
- Saban, A., Ersoy, A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı.
- Traxler, J. (2018). Distance learning—predictions and possibilities. *Education Sciences*, 8(35), 1-13.
- UNESCO. (2020). *COVID-19 Educational disruption and response*. [<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> adresinden 05.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Uçar, H. (2016). *Uzaktan eğitimde motivasyon stratejilerinin öğrenenlerin ilgileri, motivasyonları, eylem yeterlikleri ve başarıları üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ustati, R., & Hassan, S. S. S. (2013). Distance learning students' need: evaluating interactions from Moore's theory of transactional distance. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 14(2), 292-304.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Akademi.
- Wang, Y. (2004). Distance language learning: interactivity and fourth-generation internet-based videoconferencing. *CALICO Journal*, 21(2), 373-395.
- WHO. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. [<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> adresinden 06.05.2021 tarihinde erişilmiştir.

Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması*. Ankara: Nobel Akademik.

YÖK. (13 Mart 2020). *Koronavirüs (COVID-19) bilgilendirme notu: 1*. [https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx adresinden 06.05.2021 tarihinde erişilmiştir.

Ek-1

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACILARIN ADI SOYADI
28.05.2021	13	14	Sorumlu Araştırmacı : Arş. Gör. Erdal ZENGİN Yardımcı Araştırmacı: Ömer ASLAN

KARAR

<p>“Sınıf Öğretmenlerinin Pandemi (Covid-19) Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinin Uzaktan Eğitim Şeklinde İşlenmesine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi” etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.</p>
--

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza	Doç. Dr. Rifat BİLGİN (Üye)	İmza
Prof. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Prof. Dr. Erkan Turan DEMİREL (Üye)	İmza	Doç.Dr. Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İzinli	Doç.Dr. Ayşe Ülkü KAN (Üye)	İmza
Doç.Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	İmza
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Sekreteri: Pınar ARSLAN			İmza